

Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет
Кафедра філософії, політології та права

Правознавство
Методичні вказівки до семінарських занять для студентів
спеціальності 201 «Агрономія»
денної форми навчання

Редакційно-видавничий відділ
Луцького національного технічного університету

Луцьк 2018

УДК 34 (07)

ББК 67я7

З - 51

Правознавство. Методичні вказівки до семінарських занять для студентів спеціальності 201 «Агрономія» денної форми навчання. - Земко Алла Михайлівна. - Луцьк: ЛНТУ, 2018. - 44 с.

Посібник містить програму курсу, тематичне планування семінарських занять, методичні поради, ситуаційні завдання, короткий словник юридичних термінів. Видання також містить питання до екзамену та список рекомендованої літератури.

Укладач

Земко Алла Михайлівна,
к. ю. н., доцент

Рецензент:

Щербюк Наталія Юріївна
доцент кафедри філософії,
політології та права ЛНТУ

Відповідальний за випуск

Ситник Олександр Іванович,
завідувач кафедри філософії
ЛНТУ

Затверджено науково-методичною радою ЛНТУ, протокол № __ від
__ ” _____ 2018 р.

Рекомендовано до друку радою інституту управління та бізнесу ЛНТУ,
протокол № __ від __ ” _____ 2018 р.

Затверджено на засіданні кафедри філософії ЛНТУ, протокол № __
від __ ” _____ 2018 р.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Вступ.....	5
II. Тематичне планування курсу.....	6
III. Планування семінарських занять.....	6
IV. Ситуаційні завдання.....	25
V. Перелік питань до екзамену.....	33
VI. Короткий словник юридичних термінів.....	36
VII. Список рекомендованої літератури.....	40

ПЕРЕДМОВА

В умовах розбудови та становлення в Україні правової держави все більшого значення набуває правова культура та правова освіта населення.

Знання громадянами України своїх конституційних прав та обов'язків, як основних чинників поведінки, забезпечує особі не тільки вибір правомірної поведінки, правових взаємин між собою, а також вибір правових форм відносин з державою і суспільством. Для вибору варіанту можливої поведінки, який би відображав свободу і вільний розвиток своєї особистості, як це гарантує Конституція України, а також відповідав інтересам суспільства, людина повинна бути переконана в унікальності та цінності права, що є необхідною умовою реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.

Сьогодні складно уявити спеціаліста, висококваліфікованого фахівця, керівника різного рівня без знань головних норм законодавства України. Саме тому студенти в розрізі дисципліни «Правознавство» вивчають окремі галузі права: державне (конституційне) право України, адміністративне право, цивільне, трудове, кримінальне, сімейне, земельне та житлове право.

Головною метою вивчення правничих дисциплін є не тільки глибоке знання студентами правових норм тієї чи іншої галузі права, а й можливість застосувати та використати теоретичні знання на практиці. А тому є доцільним розв'язування студентами юридичних ситуаційних задач з різних галузей права. Це дає можливість студенту не лише узагальнити вивчений теоретичний матеріал, а також, використавши Кодекси з відповідних галузей права, знайти юридично правильний вихід з конкретної спірної правової ситуації.

Семінарські заняття є однією з основних форм роботи студентів при вивченні курсу «Правознавство». Вони дають змогу засвоїти основні положення теорії держави і права та окремих галузей права. Обговорення та осмислення питань курсу на семінарських заняттях дозволяє формувати у студентів високий рівень правового виховання та правової культури.

В основі вивчення студентами дисципліни «Правознавство», лежить принцип вибору юридично обґрунтованого варіанту та способу вирішення правових проблем, що можуть виникнути при виконанні ними в майбутньому не тільки своїх службових обов'язків в професійній діяльності, а й в повсякденному житті.

Вступ

1.1. Мета та завдання курсу є формування у студентів високого рівня правосвідомості та правової культури і освіти. Вивчення основ права, його розуміння, правомірність поведінки і юридична відповідальність повинні стати необхідною умовою життєдіяльності кожного громадянина України. Програма передбачає поглиблення знань студентами — прав і свобод людини і громадянина, її правовий захист, вміння орієнтуватися в системі чинного законодавства та його застосування в професійній діяльності.

1.2. Предмет навчальної дисципліни - вивчення основних положень різних галузей права: державного, адміністративного, цивільного, трудового, кримінального, сімейного права тощо, вивчення законодавства, яке регулює відносини у цих сферах та застосування його при вирішенні конкретних задач.

1.3. Вимоги до знань і вмінь студентів

В результаті вивчення дисципліни студент повинен знати основні законодавчі положення різних галузей права, а також зв'язки між галузями, вміти користуватись і застосовувати окремі правові норми в своїй практичній діяльності.

1.4. Форми контролю

При вивченні студентами курсу „Правознавство” передбачається два види контролю: поточний і підсумковий.

Поточний контроль здійснюється шляхом індивідуального опитування студентів, тестових завдань, колоквіуму тощо.

Підсумковий контроль у вигляді екзамену проводиться при умові проходження студентами всіх етапів поточного контролю у вигляді усної відповіді на питання екзаменаційного білету.

II. ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ КУРСУ

2.1. Таблиця тематичного планування навчальної дисципліни

№ п/п	Назва теми
1.	Основи державного права України
2.	Адміністративне право України.
3.	Цивільне право (загальна частина).
4.	Цивільне право (частина друга). Зобов'язальне, авторське, спадкове право.
5.	Трудове право України.
6.	Кримінальне право України.
7.	Сімейне право України.
8.	Земельне право України. Житлове право.

III. ПЛАНУВАННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. Основи державного права (2 години)

План

1. Загальна характеристика держави. Державний суверенітет. Поняття і риси правової держави.
2. Форми держави.
3. Загальна характеристика права. Поняття норм права. Джерела права. Нормативно-правовий акт і його види.
4. Система права. Предмет і метод правового регулювання.
5. Державне право України. Апарат держави як система державних органів.
6. Конституція України – основний закон держави.
7. Верховна Рада України - орган законодавчої влади в Україні.
Статус народного депутата України.
8. Правове положення Президента України та Кабінету Міністрів України.
6. Органи місцевого самоврядування в Україні.

Теми рефератів:

1. Поняття та риси правової держави.
2. Поняття та види джерел права.
3. Історичні та правові етапи утворення Української держави.
4. Загальна характеристика держави, її функції, форми, державний суверенітет. Поняття і риси правової держави.
5. Загальна характеристика права, поняття норм права, джерела права, нормативно-правовий акт і його види. Система права, предмет і метод правового регулювання.
6. Державна влада в Україні та система державних органів.

Питання самоконтролю

1. Що таке держава і чим вона відрізняється від інших політичних та соціальних утворень?
2. Що входить в державний апарат?
3. Чим відрізняється держава від правової держави?
4. Що лежить в основі розмежування права на галузі та інститути?

Методичні рекомендації

В перших двох питаннях студенти повинні ознайомитись з поняттями „держава”, „суверенітет”, „правова держава”, зрозуміти їх сутність, охарактеризувати ці поняття та дати визначення; дати визначення форм держави: форми правління, форми державного устрою та політичного режиму, класифікувати держави за цими формами.

Розглядаючи третє та четверте питання студенти повинні звернути увагу на поняття права, норм права, дати визначення джерел права та охарактеризувати їх, навести приклади держав, джерелами права яких є правовий прецедент, правовий звичай та нормативно-правовий акт, дати визначення закону і підзаконного акту та вказати на їх відмінності; дати визначення системи права, предмету і методу правового регулювання, галузей та інститутів права.

Розкриваючи п'яте питання, студенти повинні охарактеризувати державне (конституційне) право України, вказати на його місце в системі галузей права, охарактеризувати відносини, які ним регулюються, розкрити систему державних органів.

У шостому питанні слід розкрити поняття Конституції України, визначити її місце в системі нормативно-правових актів України, розкрити порядок прийняття та внесення змін до Конституції України, коротко охарактеризувати її розділи.

При розгляді останніх трьох запитань необхідно вказати на місце Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України в системі державних органів, вказати на їх компетенцію та порядок обрання чи призначення, розкрити статус народного депутата України; визначити правове положення та компетенцію органів місцевого самоврядування.

Література

- Основи держави і права України. /За ред.М.Костицького, М.Настюка. - Львів. 1993.
- Конституція України.
- Декларація про державний суверенітет. 16.07.90р.
- Акт проголошення незалежності України. 24.08.91р.
- Основи конституційного права України. - К: 1997.
- Правознавство. Навчальний посібник. -К: 1999.
- Правознавство. /За ред. М.Настюка. - Львів. 1995.
- Основи держави і права України. /За ред. І.Усенко. - К. 1993.
- Основи держави і права. О.Михайленко. - Київ. 1995.
- Правознавство. Навчальний посібник. /За ред. П. Пилипенка/ - Львів: 2003.
- Закон України „Про місцеве самоврядування” від 27.05.1997 р.
- Закон України „Про вибори Президента України” від 05.03.1999 р.
- Закон України „Про статус народного депутата” від 22.03.2001 р.

ТЕМА 2. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ (1 година)

План

1. Поняття адміністративного права. Адміністративно-правові норми. Адміністративні правовідносини.
2. Державне управління. Суб'єкти адміністративного права.
3. Адміністративне правопорушення як підстава юридичної відповідальності: ознаки і елементи.
4. Суть і види адміністративних стягнень.
5. Порядок притягнення особи до адміністративної відповідальності.
6. Органи, посадові особи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.

Теми рефератів:

1. Форми та методи управлінської діяльності.
2. Державна служба: поняття, правовий статус державних службовців
3. Адміністративне правопорушення як підстава юридичної відповідальності: ознаки і елементи.
4. Поняття адміністративної відповідальності. Суть і види адміністративних стягнень.
5. Порядок притягнення особи до адміністративної відповідальності. Органи, посадові особи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.

Питання самоконтролю

1. Кого можна віднести до суб'єктів адміністративного права?
2. Що таке адміністративне правопорушення?
3. Які ви знаєте види адміністративних стягнень?
4. Які заходи застосовуються до неповнолітніх, що здійснили адміністративні правопорушення?

Методичні рекомендації

В першому питанні необхідно дати визначення адміністративного права як галузі права, охарактеризувати адміністративні правовідносини, адміністративно-правові норми та розкрити їх структуру.

При розкритті другого питання необхідно зупинитись на суб'єктах господарського права, вказати на їх місце в адміністративно-правових відносинах, розкрити їх правосуб'єктність.

Розкриваючи суть державного управління, необхідно вказати на те, що це виконавчо-розпорядча діяльність органів державного управління, яка охоплює всі сторони життя суспільства. Виконавчо-розпорядча діяльність є завжди підзаконною, оскільки закони визначають її направленість, засоби досягнення поставлених цілей, компетенцію органів управління, форми та методи їх роботи. Суб'єкти управління застосовують норми законодавчих актів до конкретних обставин, що виникають в управлінні. Їх реалізація здійснюється через правотворчу діяльність, тобто видання правил поведінки, що деталізують, конкретизують вимоги відповідного закону.

Розкриваючи поняття адміністративного правопорушення студенти повинні розкрити його ознаки: протиправність, суспільну шкоду, провинність, адміністративну карність, а також елементи: об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт, суб'єктивну сторону.

При розгляді четвертого питання необхідно вказати на адміністративні стягнення, передбачені Кодексом України про адміністративні правопорушення, іншими законами, що встановлюють адміністративну відповідальність, а також на заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх.

Розглядаючи два останніх запитання необхідно вказати та охарактеризувати органи, посадові особи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення, а також порядок притягнення особи до адміністративної відповідальності цими органами.

Література

- В.К.Колпаков. Адміністративне право України. К; 1999.
- Л.Коваль. Адміністративне право. К: 1994.
- Кодекс про адміністративні правопорушення.

ТЕМА 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО (ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА) (2 години)

План

1. Цивільне право як галузь права. Предмет і метод правового регулювання.
2. Зміст цивільно-правових відносин. Правосуб'єктність сторін.
3. Поняття і види угод (правочинів).
4. Форми угод (правочинів).
5. Поняття та строки позовної давності.
6. Право власності.
7. Захист права власності. Поняття віндикаційного та негаторного позовів.

Теми рефератів:

1. Правосуб'єктність юридичної особи.
2. Об'єкти цивільних прав.
3. Право інтелектуальної власності.
4. Зміст цивільно-правових відносин. Правосуб'єктність сторін.
5. Поняття, види і форми цивільно-правових угод (правочинів).
6. Поняття і зміст права власності, форми та захист права власності.

Питання для самоконтролю

1. Які відносини регулює цивільне право?
2. Що слід розуміти під правоздатністю та дієздатністю?
3. Ким і чим підтверджується факт недієздатності особи?
4. Визначте групи громадян за обсягом дієздатності.
5. Розкрийте правові ознаки юридичної особи.
6. Що таке правочини?
7. Які встановлені вимоги для чинності правочинів?
8. Які існують підстави припинення права власності?

Методичні рекомендації

В першому питанні необхідно з'ясувати що таке цивільне право і яке воно займає місце в системі права, розмежувати предмет і метод правового регулювання, а також вказати на специфіку методу.

При розгляді другого питання необхідно охарактеризувати цивільно-правові відносини, детально зупинитись на понятті правоздатності та дієздатності фізичних осіб, розкрити їх суть, виникнення та припинення правоздатності, охарактеризувати види дієздатності, а також розкрити правосуб'єктність юридичних осіб.

Розкриваючи третє та четверте питання необхідно розкрити поняття та види право чинів, вказати на вимоги, додержання яких є необхідним для чинності право чинів, назвати форми право чинів, розкрити правові наслідки недотримання передбаченої законом форми право чинів.

В п'ятому питанні потрібно дати поняття позовної давності, розкрити суть загальної та спеціальної позовної давності, вказати на випадки зупинення її перебігу та переривання і наслідки спливу.

Розкриваючи шосте питання, слід охарактеризувати право власності, її набуття та припинення, вказати на передбачені законом випадки вилучення майна у власника; розкрити форми власності, об'єкти та суб'єкти права різних форм власності.

При розгляді останнього питання треба розкрити право власника на витребування майна з чужого незаконного володіння від добросовісного та недобросовісного набувача та право власника вимагати усунення перешкод у здійсненні ним права користування та розпорядження майном.

Література

- Цивільний Кодекс України (набрав чинності з 01.01.2004 року)
- Правознавство. Навчальний посібник. /За ред. П. Пилипенка/ - Львів: 2003.

- Цивільний процесуальний кодекс України
- Закон України „Про власність” від 07.02.1991р. зі змінами і доповненнями.

ТЕМА 4. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО (ДРУГА ЧАСТИНА). ЗОБОВ’ЯЗАЛЬНЕ, СПАДКОВЕ ПРАВО. (2 години)

План

1. Поняття зобов’язального права. Суб’єкти зобов’язань. Способи забезпечення виконання зобов’язань.
2. Цивільно-правовий договір.
3. Система та види цивільно-правових договорів.
4. Недоговірні зобов’язання, що виникають внаслідок заподіяння шкоди.
5. Поняття та підстави спадкоємства. Час і місце відкриття спадщини.
6. Поняття та порядок спадкування за законом.
7. Поняття та порядок спадкування за заповітом.

Теми рефератів:

1. Забезпечення виконання зобов’язань.
2. Виконання заповіту. Спадковий договір.
3. Загальна характеристика зобов’язального права.
4. Характеристика деяких видів договірних зобов’язань: купівля-продаж, поставка, дарування, найм, позичка, підряд.
5. Загальна характеристика недоговірних зобов’язань.
6. Поняття та підстави спадкоємства. Види спадкування.

Питання для самоконтролю

1. Що таке зобов’язальне право?
2. Як виникають і припиняються зобов’язання?
3. Які існують види договорів?
4. Що таке спадкування?
5. Хто може бути спадкоємцем?
6. Якою є черговість спадкування спадкоємців за законом?

Методичні рекомендації

Розкриваючи перше питання необхідно дати поняття зобов'язання, підстави його виникнення і припинення, охарактеризувати сторони у зобов'язанні, виконання зобов'язання та способи його забезпечення - неустойка, порука, гарантія, завдаток, застава, притримання.

У другому та третьому питанні слід розкрити поняття договору, його зміст, порядок його укладення, зміни і розірвання, охарактеризувати окремі види договорів: купівлю-продаж, дарування, позику, найм, перевезення, підряд.

В четвертому питанні потрібно вказати на загальні підстави відповідальності за завдану майнову та моральну шкоду, охарактеризувати порядок відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю правоохоронних органів, відшкодування шкоди, завданої неповнолітніми особами, недієздатними особами, джерелом підвищеної небезпеки.

Розкриваючи решту запитань необхідно розкрити поняття, види та підстави спадкування, час і місце відкриття спадщини, коло осіб, які усуваються від права на спадкування, охарактеризувати порядок спадкування за законом та черговість, порядок спадкування за заповітом, вимоги до змісту та форми заповіту, вказати на коло осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині, а також випадки, коли заповіт може бути визнано недійсним.

Література

- Цивільний Кодекс України (набрав чинності з 01.01.2004 року)
- Правознавство. Навчальний посібник. /За ред. П. Пилипенка/ - Львів: 2003.
- Цивільний процесуальний кодекс України

ТЕМА 5. ТРУДОВЕ ПРАВО (2 години).

План

1. Поняття трудового права. Трудові правовідносини. Суб'єкти трудових правовідносин.
2. Поняття, види та порядок укладання трудового договору. Контракт як особлива форма трудового договору.
3. Випробування при прийнятті на роботу.
4. Підстави припинення трудового договору. Порядок розірвання трудового договору з ініціативи працівника.

5. Підстави та порядок розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу.
6. Поняття, види та тривалість робочого часу. Порядок встановлення та обмеження щодо нічних та надурочних робіт.
7. Правове регулювання часу відпочинку: перерви, вихідні, святкові, неробочі дні, поняття, види та тривалість відпусток.
8. Правове регулювання оплати праці.
9. Матеріальна відповідальність працівників.
10. Трудова дисципліна, порядок застосування заохочень і стягнень.
11. Особливості правового регулювання праці жінок і праці молоді.
12. Розгляд трудових спорів комісією по трудових спорах.
13. Розгляд трудових спорів судами.
14. Забезпечення зайнятості вивільнюваних працівників. Переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності або штату працюючих.

Теми рефератів:

1. Колективний договір.
2. Охорона праці.
3. Поняття, види та порядок укладання трудового договору. Контракт як особлива форма трудового договору.
4. Підстави припинення та розірвання трудового договору.
5. Правове регулювання робочого часу. Нічні та надурочні роботи.
6. Правове регулювання часу відпочинку: перерви, вихідні, святкові, неробочі дні, поняття, види та тривалість відпусток.
7. Матеріальна відповідальність працівників за заподіяну шкоду.
8. Трудова дисципліна, порядок застосування заохочень і стягнень.
9. Особливості правового регулювання праці жінок і праці молоді.
10. Поняття та порядок розгляду трудових спорів.

Питання для самоконтролю

1. Що є предметом регулювання трудового права?
2. Що таке трудові правовідносини?
3. Хто є суб'єктами трудових правовідносин?
4. Який існує порядок укладення, зміни, припинення і розірвання трудового договору?
5. Що таке робочий час і час відпочинку?
6. За якими критеріями здійснюється оплата праці працівників?

7. Що таке дисциплінарна та матеріальна відповідальність працівників?
8. Які є види матеріальної відповідальності?
9. Що таке трудові спори і який порядок їх вирішення?

Методичні рекомендації

Трудове право України є надзвичайно важливою галуззю права в системі права України, вивчення якого є важливим для майбутніх фахівців не тільки економічних спеціальностей, а й для майбутніх інженерів. Сьогодні керівник будь-якого рівня повинен не тільки знати власні трудові права та обов'язки, а й повинен знати застосування норм чинного трудового законодавства до працівників, які знаходяться в його підпорядкуванні.

Розкриваючи перше питання студенти повинні знати що таке трудове право, які відносини воно регулює, що таке трудова правоздатність і коли вона виникає, хто може бути суб'єктами трудових правовідносин.

В другому питанні потрібно розкрити поняття і суть трудового договору, його види, порядок укладання, які документи майбутній працівник повинен пред'явити, укладаючи трудовий договір, і які відомості роботодавець не вправі вимагати, з якого моменту трудовий договір вважається укладеним, що таке контракт і чим він відрізняється від інших трудових договорів.

Випробування при прийнятті на роботу може бути встановлено власником і обумовлено в наказі про прийняття на роботу працівника з метою визначення відповідності його роботі, яка йому доручається. Необхідно визначити, кому не може бути встановлено випробування, його максимальні терміни, порядок розірвання трудового договору з працівником, який не пройшов випробування.

При розгляді четвертого питання студенти повинні знати підстави припинення трудового договору (ст.ст. 36-39 КЗпП України), охарактеризувати порядок розірвання строкового і безстрокового трудового договору з ініціативи працівника.

Розкриваючи п'яте питання необхідно знати, з яких підстав роботодавець може розірвати з працівником трудовий договір за власної ініціативи, а також порядок його розірвання з різних підстав.

В шостому питанні слід вказати, що таке робочий час, його види, кому встановлюється неповний та скорочений робочий час і яка між ними різниця, також, які роботи вважаються нічними, кого не можна до них залучати, що таке надурочні роботи, в яких випадках вони впроваджуються, кому не можуть бути встановлені, як

оплачуються та максимальна їх тривалість протягом двох днів підряд і за рік.

В сьомому питанні слід вказати на види часу відпочинку, розкрити види та порядок встановлення перерв; які дні вважаються вихідними та як встановлюються; які дні вважаються святковими і неробочими, як переносяться, якщо святкові чи неробочі дні збігаються з вихідними; детально зупинитись на видах відпусток, порядку їх надання, перенесення, поділу та оплати.

У восьмому питанні потрібно вказати, що таке оплата праці працівників, види, порядок виплати, від чого залежить її розмір, на обмеження відрахувань із заробітної плати працівників, обов'язок роботодавця виплачувати заробітну плату вчасно та при звільненні працівника, а також на відповідальність роботодавця при порушення цього обов'язку.

При вивченні дев'ятого питання потрібно знати, що працівники несуть матеріальну відповідальність за шкоду, заподіяну організації, внаслідок порушення покладених на них трудових обов'язків. Матеріальна відповідальність покладається тільки за пряму дійсну шкоду у випадку, якщо така шкода завдана винними протиправними діями (бездіяльністю) працівника. Необхідно розкрити види матеріальної відповідальності та порядок притягнення до неї працівників.

В десятому питанні слід розкрити порядок застосування заохочень, вказати, де повинен міститись їх перелік; види та порядок застосування стягнень за порушення трудової дисципліни та строк його дії.

В наступному питанні необхідно охарактеризувати особливості правового регулювання праці жінок та молоді, вказати, яким чином регулюється для них робочий час та час відпочинку, особливо для вагітних жінок та жінок, які мають дітей до трьох років, про обмеження для звільнення таких категорій працівників з ініціативи роботодавця, порядок укладення трудового договору з неповнолітніми, а також слід розкрити пільги для працівників, які поєднують роботу з навчанням без відриву від виробництва.

В наступних двох питаннях слід знати, що таке трудові спори, якими органами розглядаються, зупинитись на компетенції комісії по трудових спорах (КТС), як вона створюється, порядок розгляду спорів в КТС, а також порядок розгляду трудових спорів судами.

Вивчаючи останнє питання, необхідно розкрити порядок вивільнення працівників за скороченням чисельності або штату працюючих, вказати на категорії працівників, які мають переважне

право на залишення на роботі при скороченні, а також знати, яким чином держава гарантує забезпечення зайнятості працівникам, вивільненим через скорочення чисельності або штату працюючих.

Література

- В.І.Прокопенко Трудове право.
- Кодекс законів про працю України.
- Закон України „Про охорону праці” від 14.10.1992р. зі змінами та доповненнями.
- Закон України „Про оплату праці” від 24.03.1995р. зі змінами та доповненнями.
- Закон України „Про відпустки” від 15.11.96 р. зі змінами та доповненнями.
- Закон України „Про зайнятість населення” від 1.03.1991р. зі змінами та доповненнями.
- Правознавство. Навчальний посібник. /За ред. П. Пилипенка/ - Львів: 2003.

ТЕМА 6. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ (2 години)

План

1. Поняття кримінального права. Предмет і метод правового регулювання. Дія кримінального закону в часі і просторі.
2. Поняття, ознаки і елементи злочину.
3. Обставини, що виключають злочинну діяльність. Необхідна оборона, крайня необхідність.
4. Поняття і види стадій вчинення навмисного злочину.
5. Поняття і форми співучасті. Види співучасників.
6. Обставини, що пом'якшують та обтяжують відповідальність за вчинення злочину.
7. Поняття і мета покарань. Система і види покарань за кримінальним законодавством.

Теми рефератів:

1. Форми вини в кримінальному праві.
2. Призначення покарання і звільнення від кримінальної відповідальності.
3. Види злочинів. Поняття і підстави кримінальної відповідальності.
4. Характеристика глав Особливої частини Кримінального кодексу України.

5. Поняття, ознаки і елементи злочину.
6. Обставини, що виключають злочинну діяльність.
7. Поняття і види стадій вчинення навмисного злочину.
8. Поняття і мета покарань. Система і види покарань за кримінальним законодавством.

Питання для самоконтролю

1. Що є джерелами кримінального права?
2. Що таке кримінальна відповідальність?
3. Які елементи формують склад злочину?
4. Що таке стадії злочину?
5. Які обставини, згідно із чинним КК України, виключають злочинність діяння?
6. Що таке кримінальне покарання і які його види закріплені в чинному КК України?

Методичні рекомендації

Розкриваючи перше питання слід дати визначення кримінального права як галузі права, вказати на предмет і метод правового регулювання, які нормативно-правові акти є джерелами кримінального права, охарактеризувати Загальну та Особливу частини Кримінального Кодексу України, вказати на принципи дії кримінального закону в просторі: територіальний, принцип громадянства та універсальний, і в часі; охарактеризувати принцип зворотної дії закону про кримінальну відповідальність. В другому питанні потрібно дати визначення злочину, вказати, які елементи формують склад злочину, охарактеризувати їх: розкрити поняття об'єкта злочину та його види; об'єктивну сторону та її складові, суб'єкт злочину і його ознаки, дати визначення спеціального суб'єкта; суб'єктивну сторону та її складові, форми вини: навмисну та необережну і їх види.

В третьому питанні слід вказати, які обставини, відповідно до чинного КК України, виключають злочинну діяльність, більш детально зупинитись на таких обставинах, як необхідна оборона та крайня необхідність, охарактеризувати їх. Вивчаючи четверте питання потрібно знати, що стадії вчинення злочину - це певні етапи готування і вчинення умисного злочину, охарактеризувати їх, розкрити суть добровільної відмови від доведення злочину до кінця та її наслідки.

Співучастю у злочині є умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні навмисного злочину. Потрібно розкрити

форми співучасті, її ознаки, назвати та охарактеризувати співучасників.

Вивчаючи шосте питання, студенти повинні знати, що при призначенні покарання суд може визначити обставини, які пом'якшують або обтяжують покарання засудженого. Перелік обставин, які обтяжують покарання і містяться в ст.67 КК України, є вичерпними.

У сьомому питанні слід зазначити, що покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого. Потрібно вказати, що таке система покарань і які покарання відносяться до основних, додаткових і змішаних, назвати види покарань і охарактеризувати їх.

Література

- Н.В.Чернишов, М.В.Володько, М.А.Хазін. Кримінальне право України. К: 1995.
- Кримінальний кодекс України.
- Кримінально-процесуальний кодекс України.
- Закон України „Про оперативно-розшукову діяльність” від 18.02.1992 р. зі змінами та доповненнями.
- Правознавство. Навчальний посібник. /За ред. П. Пилипенка/ - Львів: 2003.

ТЕМА 7. СІМЕЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ (2 год.)

План

1. Сімейне право. Загальні положення про шлюб і сім'ю.
2. Порядок укладання та розірвання шлюбу.
3. Права і обов'язки подружжя дітей та інших членів сім'ї.
4. Позбавлення батьківських прав.
5. Шлюбний договір.
6. Аліментні обов'язки батьків і дітей.
7. Усиновлення (удочеріння).
8. Опіка і піклування.

Теми рефератів:

1. Поняття сім'ї. Предмет і система сімейного права.
2. Майнові права і обов'язки членів сім'ї.
3. Припинення шлюбу.
4. Шлюбний договір.

5. Позбавлення батьківських прав. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.
6. Порядок укладення та розірвання шлюбу.
7. Усиновлення (удочеріння). Опіка і піклування.

Питання для самоконтролю

1. Як можна визначити сімейне право?
2. Який існує порядок укладання шлюбу?
3. З якого віку настає право на шлюб?
4. Що таке заручини?
5. Які Ви знаєте підстави для недійсності шлюбу?
6. Що таке шлюбний договір?
7. За яких умов може бути припинений шлюб?
8. Як здійснюється усиновлення?
9. Що таке патронат?

Методичні рекомендації

Розглядаючи перше питання, необхідно знати, що з 1 січня 2004 року набрав чинності Сімейний Кодекс України, норми якого суттєво відрізняються від правових норм, що були закріплені в Кодексі законів про шлюб та сім'ю України. Слід дати визначення сімейного права як галузі права, розкрити суть сім'ї, шлюбу, умови та перешкоди для його укладення.

При розгляді другого питання потрібно охарактеризувати порядок укладення шлюбу - умови та порядок подачі заяви до органів РАЦСу, розкрити правовий статус заручин та наслідки відмови від шлюбу після заручин, порядок та місце реєстрації шлюбу; вказати, в яких установах шлюб може бути розірвано та порядок розірвання шлюбу в органах РАЦС та судах.

У третьому питанні слід охарактеризувати особисті немайнові права та обов'язки подружжя дітей та інших членів сім'ї, а також майнові права та обов'язки, вказати на право особистої приватної власності дружини та чоловіка, право спільної сумісної власності подружжя, права та обов'язки подружжя по взаємному утриманню а також критерії та порядок поділу майна подружжя.

В четвертому питанні слід розкрити підстави, за яких суд може позбавити матір або батька батьківських прав, вказати на коло осіб, які можуть звернутися до суду з позовом про позбавлення батьківських

прав, правові наслідки позбавлення батьківських прав, а також порядок поновлення батьківських прав.

Вивчаючи п'яте питання потрібно знати між ким може бути укладено шлюбний договір, які відносини можуть бути ним врегульовані, його форма та строк дії, зміна умов, розірвання та визнання недійсним.

Розглядаючи шосте питання, слід звернути увагу на способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину, обставини, які враховуються судом при визначенні розміру аліментів, обов'язок батьків брати участь у додаткових витратах на дитину, відповідальність за прострочення сплати аліментів, підстави виникнення обов'язку повнолітніх дітей утримувати батьків, визначення розміру аліментів на батьків.

У сьомому питанні слід розкрити поняття усиновлення, вказати на коло осіб, які можуть бути усиновлювачами і не можуть ними бути; які мають переважне перед іншими право на усиновлення дитини, вказати на порядок усиновлення, його правові наслідки, випадки визнання усиновлення недійсним та скасування усиновлення.

В останньому питанні необхідно розкрити над ким встановлюється опіка чи піклування, вказати хто може бути опікуном або піклувальником, права дитини, над якою встановлено опіку чи піклування, права та обов'язки опікуна або піклувальника, припинення опіки чи піклування та звільнення опікуна та піклувальника від їх обов'язків.

Література

- Сімейний кодекс України (набрав чинності з 1 січня 2004 року).
- Правознавство. Навчальний посібник. /За ред. П. Пилипенка/ - Львів: 2003.

ТЕМА 8. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО. ЖИТЛОВЕ ПРАВО (2 год.)

План

1. Загальна характеристика земельного права. Земельний кодекс України.
2. Види земель та їх правовий режим.
3. Набуття права на землю громадянами та юридичними особами.
4. Форми власності на землю. Право користування землею.
5. Оренда землі. Охорона земель.
6. Вирішення земельних спорів.

7. Житлове право України: загальна характеристика. Житловий кодекс України.
8. Право громадян на житло і форми його реалізації.
9. Приватизація державного житлового фонду.

Теми рефератів:

1. Загальна характеристика Земельного кодексу України.
2. Загальна характеристика Закону України „Про плату за землю”.
3. Правовий статус землевласників і землекористувачів.
4. Правове регулювання охорони земель.
5. Захист прав громадян та юридичних осіб на землю.
6. Поняття та види житлового фонду України.
7. Реалізація права на житло через членство у житлово-будівельних кооперативах.
8. Надання житла в будинках державного та громадського житлового фонду.
9. Загальна характеристика Житлового кодексу України.
10. Набуття права на землю громадянами та юридичними особами. Форми власності на землю. Право користування землею.
11. Право громадян на житло і форми його реалізації.

Питання для самоконтролю

1. Що є джерелами земельного права?
2. Що таке правовий режим земель?
3. У якому випадку громадянам можуть бути передані земельні ділянки у власність безоплатно?
4. Які існують форми права власності на землю?
5. Що означає право користування землею?
6. Які правові заходи охорони земель існують в Україні?
7. Яким чином здійснюється захист прав громадян та юридичних осіб на землю?
8. Які нормативно-правові акти регулюють житлові відносини в Україні?
9. Який порядок надання громадянам житла в будинках державного та громадського житлового фонду?
10. Що є підставою договору житлового найму?
11. Які документи пред'являються при одержанні ордера?
12. Який порядок приватизації державного житлового фонду?

Методичні рекомендації

В першому питанні слід розкрити суть земельного права як галузі права, предмету і методу правового регулювання земельного права, принципи та джерела, а також охарактеризувати чинний Земельний кодекс України.

У другому питанні потрібно знати основні категорії земель та охарактеризувати кожну категорію.

В наступному питанні необхідно вказати на способи і підстави набуття права на землю, охарактеризувати їх та розкрити суть права власності і права постійного користування на земельну ділянку.

Розкриваючи четверте питання, треба розкрити суть інституту права власності на землю, охарактеризувати право володіння, користування і розпорядження землею, назвати суб'єкти права власності на землю, знати права та обов'язки землекористувачів та дати поняття права земельного сервітуту.

При вивченні п'ятого питання слід знати, що таке оренда землі, її основні ознаки, форми, об'єкти оренди, умови договору оренди та порядок його державної реєстрації, а також підстави припинення; що розуміється під поняттям „охорона земель”, завдання охорони земель, нормативи у галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів, види економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель, види порушень, за які законодавством передбачена цивільна, адміністративна та кримінальна відповідальність.

В шостому питанні потрібно вказати, що таке земельні спори, порядок їх вирішення та органи, уповноважені розглядати земельні спори, права сторін, які беруть участь в земельних спорах, порядок виконання рішень щодо земельних спорів.

Вивчаючи сьоме питання, є необхідність розкрити поняття житлового права, житлових правовідносин та їх суб'єктів, охарактеризувати чинний Житловий кодекс України.

У восьмому питанні потрібно охарактеризувати порядок надання житла громадянам в будинках державного та громадського житлового фонду: коли виникає право на одержання житла, які особи вважаються потребуючими поліпшення житлових умов, право першочергового, позачергового надання житла та надання житла в порядку загальної черги, підстава надання житлових приміщень, порядок видачі ордеру на житло, зміст договору найму житлового приміщення, права та обов'язки наймача, підстави виселення та підстави відповідальності за порушення житлового законодавства.

В останньому питанні необхідно вказати, що таке приватизація державного житлового фонду, які житлові приміщення не можуть бути приватизовані, способи приватизації, які житлові приміщення передаються у власність безоплатно незалежно від розміру загальної площі, а також порядок приватизації.

Література

- Житловий кодекс України.
- Закон „Про приватизацію державного житлового фонду” від 19.06.1992 р. зі змінами та доповненнями.
- Земельний кодекс України.
- Закон України „Про плату за землю” від 19.09.1996 р.
- Закон України „Про оренду землі” від 06.10.1998 р.
- Правознавство. Навчальний посібник. /За ред. П. Пилипенка/ - Львів: 2003.

IV. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Розв'язувати задачі потрібно у точній відповідності з вказаними обставинами, зробити юридичний аналіз обставин, зіставити їх зі змістом Закону та, посилаючись на відповідні статті Закону, знайти юридично обґрунтоване рішення.

Адміністративне право

Задача 1

Громадянин Даниленко виготовив самогон у кількості 60 літрів для весілля своєї доньки. Чи є у діяннях громадянина Даниленко склад адміністративного правопорушення?

Задача 2

Постановою міського місцевого суду було накладено адміністративне стягнення на громадянина Василенка, інваліда другої групи, у вигляді адміністративного арешту на 10 діб за скоєння ним дрібного хуліганства. Чи правомірною є постанова суду?

Задача 3

Начальник міського відділу внутрішніх справ виніс постанову, відповідно до якої на громадянина Іванова був накладений штраф у розмірі 17 гривень за порушення правил користування засобами залізничного транспорту. Іванов був не згідний з постановою. Охарактеризуйте порядок оскарження постанови.

Цивільне право

Задача 1

Батько 17-річного сина звернувся до директора заводу про виплату йому заробітної плати сина, оскільки син свій заробіток витрачає на покупку різних радіодеталей, марок та інших речей, в той час як заробітна плата членів сім'ї невелика і виникають труднощі з придбанням одягу. Директор видав наказ, яким заборонив виплачувати заробітну плату неповнолітньому, а виплачувати її батькові.

Чи правомірне рішення директора?

Задача 2

Під час хвороби свого опікуна душевно хвора С. вийшла з будинку і побила скло в машині, яка стояла у дворі і належала громадянину Д.

Який порядок відшкодування збитків, завданих недієздатними?

Задача 3

Іванов в присутності Петрова позичив 400 грн. Федорову на два місяці. Строк повернення боргу закінчився, а гроші повернуті не були. Іванов нагадав про це Федорову і, не отримавши позитивної відповіді, звернувся із заявою до суду. Договір позики укладено в усній формі і Іванов, як на доказ, посилається на свідка Петрова.

Яким повинен бути договір в даному випадку? Як повинен поступити суд?

Задача 4

Громадянин Р. заключив договір з майстернею індошиву на пошиття пальто зі свого матеріалу. Вартість робіт була оплачена при оформленні договору. Строк виготовлення було дотримано, але при прасуванні працівниками індошиву пальто було пошкоджено і стало непридатним для носіння. На вимогу гр. Р. індошив виготовив друге пальто зі свого матеріалу такої ж якості, але видати відмовився, вимагаючи оплати повної вартості пальто.

На кому лежить обов'язок збереження ввіреного за договором підряду майна? Чи законними є вимоги замовника і підрядника?

Задача 5

Управління меліорації орендувало у СМУ самохідний скрепер строком на два роки. По закінченні вказаного в договорі строку управління продовжувало користуватися скрепером, своєчасно за

оренду вносило плату СМУ. Через три роки після укладення договору оренди СМУ поставило вимогу про повернення скрепера. Управління меліорації відмовилось його повернути. СМУ звернулось в господарський суд, котрий відмовив у позові.

Які наслідки настають, коли після закінчення строку договору оренди наймач продовжує користуватись майном, при відсутності заперечень з боку наймодавця?

Задача 6

Громадянин С. мав працездатну дружину, двох повнолітніх синів, неповнолітню доньку. Після його смерті нотаріус оголосив заповіт, з якого стало відомо, що спадкодавець С. заповів все належне йому майно громадянці К., яка не перебувала зі спадкодавцем в родинних стосунках.

Чи буде при передачі спадщини враховано інтереси спадкоємців за законом? Якими нормами ЦК це регулюється?

Задача 7

Громадянка В. у березні 1974 року рішенням суду була позбавлена батьківських прав на свого сина Р. В січні 2000 року син помер. Громадянка В. не була на час смерті свого сина поновлена в батьківських правах. Після оголошення заповіту Р. стало відомо, що він все належне йому майно заповів своїй матері - громадянці В.

Чи має право громадянка В. спадкувати майно свого померлого сина?

Задача 8

За життя громадянин П. уклав заповіт, в якому зазначив, що свій автомобіль заповідає сину, дачу дочці М., квартиру дочці Н., а будинок - дружині. Після цього громадянин П. уклав інший заповіт, в якому вказав лише, що квартиру заповідає дружині, а будинок дочці Н.

Як буде проведено передачу спадкового майна? Хто із родичів яке майно успадкує? Яким чином проводиться спадкування при наявності кількох заповітів?

Задача 9

Громадянин Васильченко за життя заповіт не склав. Після його смерті залишилось майно, яке має перейти його спадкоємцям за законом. Із близьких родичів у Васильченка є син, мати та рідна сестра.

Проведіть розподіл спадкового майна між родичами померлого.

Трудове право

Задача 1

В проектний інститут був прийнятий на роботу гр. С. 25.02.1995 року, а 15.04.1995 року його попередили про звільнення з роботи як такого, що не витримав випробувального терміну. Гр. С. , заперечуючи про звільнення, пояснив, що при прийомі на роботу в наказі не було вказано про прийняття його на роботу з випробувальним терміном. Адміністрація його звільнила 15.04.1995 року без згоди з комітетом профспілки.

Чи можна рахувати, що громадянина С. було прийнято на роботу з умовою випробування? Як повинен бути розглянутий даний трудовий спір?

Задача 2

Інженер Петров 20 березня подав заяву про звільнення його з роботи з 3 квітня. 27 березня він подав заяву, в котрій просить вважати подану ним заяву про звільнення не дійсною і залишити його на попередній роботі. Адміністрація, не беручи до уваги заяву Петрова, звільнила його з роботи 30 березня.

Який порядок розірвання трудового договору з ініціативи працівника? Чи законно адміністрація звільнила з роботи Петрова?

Задача 3

Наумов звернувся в грудні 1994 року з заявою про надання йому чергової відпустки, оскільки він на роботу поступив після звільнення зі строкової військової служби на протязі трьох місяців. На роботу поступив у серпні 1994 року. Адміністрація відмовила в задоволенні прохання Наумова, оскільки він не відпрацював 6 місяців.

Який порядок надання щорічних відпусток? Чи обґрунтовані вимоги Наумова?

Задача 4

Бухгалтер фабрики Степанова звернулась до адміністрації з проханням перевести її на роботу з неповним робочим днем. Адміністрація їй відмовила.

Який порядок встановлення неповного робочого дня передбачений законом? Які роз'яснення слід дати Степановій?

Задача 5

Слюсар-сантехнік Дмитрук, перебуваючи на робочому місці в стані алкогольного сп'яніння, пошкодив конвеєрну лінію. Внаслідок таких дій підприємству було завдано значної матеріальної шкоди. Адміністрація підприємства звернулась до суду з позовом до Дмитрука про відшкодування шкоди. Визначаючи розмір шкоди, було враховано вартість пошкодженого конвеєра, вартість продукції, яка була зіпсована у зв'язку з пошкодженням конвеєра, а також неотриманні прибутки, які були заплановані від реалізації цієї продукції.

Чи правомірно було визначено розмір шкоди?

Задача 6

У січні 2004 року на бухгалтера Ковальчук було накладено дисциплінарне стягнення у вигляді догани за несвоєчасну здачу бухгалтерської звітності. У липні цього ж року наказом по підприємству Ковальчук була премійована разом з іншими працівниками бухгалтерії за результатами фінансово-господарської діяльності підприємства за півріччя та успішну здачу піврічного бухгалтерського звіту.

Чи правомірним є наказ директора?

Задача 7

Бухгалтер фабрики Степанова, матір п'ятирічної доньки, звернулась до адміністрації з проханням надати їй один вільний від роботи день в тиждень. Адміністрація їй відмовила.

Який порядок встановлення неповного робочого дня передбачений законом?

Задача 8

Степанюка звільнили з посади провідного економіста 12 січня на підставі ст.40 п.4 КЗпП України за прогул без поважних причин. Вважаючи своє звільнення незаконним, Степанюк звернувся до суду з позовом про поновлення на роботі і стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу. Позов у суд був поданий 15 лютого. Охарактеризуйте наслідки пропуску строків звернення до суду з поважних та без поважних причин.

Задача 9

На підприємстві „Фактор” відбулося скорочення штату працюючих. На підставі цього була звільнена бухгалтер Соловей. Не погодившись зі звільненням, Соловей звернулась до суду з позовом про поновлення на роботі та стягнення заробітку за час вимушеного прогулу. Свої позовні вимоги Соловей обґрунтовувала тим, що при звільненні не було враховано переважне право на залишення на роботі при скороченні. Вона має на утриманні двох дітей шкільного віку, навчається в економічному університеті без відриву від виробництва для здобуття вищої фахової освіти, давно працює на підприємстві „Фактор”. Однак адміністрація її звільнила, а залишила на роботі Васильєву, яка лише два роки, як закінчила вищий навчальний заклад і, будучи кваліфікованим фахівцем, все ж не має пільг, передбачених статтею 42 КЗпП України.

Чи законно була звільнена бухгалтер Соловей? Яке рішення, на вашу думку, має винести суд?

Задача 10

Роботодавець підозрюючи працівника складу Бугаєнка в крадіжці, зобов'язав його сплатити вартість викраденого майна та звільнив його з роботи за ст. 40 п.8 КЗпП України. За результатами розгляду кримінальної справи суд виніс виправдувальний вирок. Бугаєнко звернувся до суду з позовом про поновлення його на роботі та виплату власником підприємства коштів за весь час вимушеного прогулу, а також повернення переданої власникові суми в розмірі вартості втраченого майна.

Яке рішення прийме суд?

Задача 11

Неповнолітня Палій була прийнята на посаду перукаря у приватне підприємство „Красуня”. При укладенні трудового договору Палій пояснили, що оскільки вона неповнолітня, то середньо тижнева тривалість її робочого часу становитиме 36 годин. Однак заробітну плату вона отримуватиме відповідно до фактично відпрацьованого часу.

Дайте правову оцінку даної ситуації.

Кримінальне право

Задача 1

Особливо небезпечні рецидивісти К. і Д. 13 березня 1992 року вчинили зґвалтування громадянки А. К. Був затриманий в цей самий день, а Д. втік і переховувався від органів слідства. 18 травня 1992 року К. був засуджений до вищої міри покарання. 17 червня 1992 року Верховною Радою України був прийнятий закон, який відмінив смертну кару за зґвалтування. До цього часу вирок щодо К. не був виконаний.

Який закон слід застосовувати щодо громадян К. і Д. - старий чи новий?

Задача 2

Громадянин В. проходив по вулиці. Порівнявшись з громадянкою А., він посковзнувся на льоду і впав. Під час падіння збив з ніг громадянку А., яка також упала і вдарилась головою об бруківку. Через 2 дні вона померла в лікарні.

Чи є у діях громадянина В. склад злочину?

Задача 3

Громадяни П. і К. на даху 5-поверхового будинку розпивали спиртні напої. П., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, побачив біля під'їзду цього будинку свого брата. Заявивши, що зараз налякає свого брата, викинув тому під ноги пляшку з-під горілки. В цей час брат П., який стояв, рушив до під'їзду і пляшка, кинута П., попала йому в голову. В результаті дій П. Його брат загинув.

Визначте форму вини П. щодо смерті брата.

Задача 4

Громадянин Павлик систематично пиячив, вчиняв сварки з дружиною, наносив їй побої. Перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, він схопив дружину за коси, затагнув її у кімнату і, поваливши на підлогу, почав бити ногами, погрожуючи, що заріже. Він протягнув руку за ножом, але дружина встигла першою схопити ніж і нанесла ним Павлику поранення, від яких він помер.

Чи підлягає дружина Павлика кримінальній відповідальності?

Сімейне право

Задача 1

Громадяни Грицюк та Петрова подали заяву про реєстрацію шлюбу в орган РАЦС. Як виявилось, Петрова була усиновлена Грицюком в 1972 році.

Як має вчинити орган РАЦС?

Задача 2

Громадянка Троцюк звернулась до суду з позовом про стягнення аліментів з доньки Антонюк на своє утримання. В ході судового розгляду виявився факт, що Троцюк була позбавлена батьківських прав на свою доньку у 1971 році. Яке рішення має винести суд? Розкрийте правові наслідки позбавлення батьківських прав.

V. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Загальна характеристика держави. Державний суверенітет.
2. Поняття і риси правової держави.
3. Форми держави.
4. Загальна характеристика права. Поняття норм права.
5. Джерела права. Нормативно-правовий акт і його види.
6. Система права. Предмет і метод правового регулювання.
7. Конституція України - основний закон держави.
8. Державне право України. Апарат держави як система державних органів.
9. Верховна Рада України - орган законодавчої влади в Україні.
10. Правовий статус народного депутата України.
11. Правове положення Президента України та Кабінету Міністрів України.
12. Органи місцевого самоврядування в Україні.
13. Поняття адміністративного права. Адміністративно-правові норми. Адміністративні правовідносини.
14. Державне управління. Суб'єкти адміністративного права.
15. Адміністративне правопорушення як підстава юридичної відповідальності: ознаки і елементи.
16. Суть і види адміністративних стягнень.
17. Порядок притягнення особи до адміністративної відповідальності.
18. Органи, посадові особи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.
19. Цивільне право як галузь права. Предмет і метод правового регулювання.
20. Зміст цивільно-правових відносин. Правосуб'єктність сторін.
21. Поняття і види угод (правочинів).
22. Форми угод (правочинів).
23. Поняття та строки позовної давності.
24. Право власності.
25. Захист права власності. Поняття віндикаційного та негаторного позовів.
26. Поняття зобов'язального права. Суб'єкти зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань.
27. Цивільно-правовий договір.
28. Система та види цивільно-правових договорів.
29. Недоговірні зобов'язання, що виникають внаслідок заподіяння шкоди.

30. Поняття та підстави спадкоємства. Час і місце відкриття спадщини.
31. Поняття та порядок спадкування за законом.
32. Поняття та порядок спадкування за заповітом.
33. Поняття трудового права. Трудові правовідносини. Суб'єкти трудових правовідносин.
34. Поняття, види та порядок укладання трудового договору.
35. Контракт як особлива форма трудового договору.
36. Випробування при прийнятті на роботу.
37. Підстави припинення трудового договору.
38. Порядок розірвання трудового договору з ініціативи працівника.
39. Підстави та порядок розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу.
40. Поняття, види та тривалість робочого часу.
41. Порядок встановлення та обмеження щодо нічних та надурочних робіт.
42. Правове регулювання часу відпочинку: перерви, вихідні, святкові, неробочі дні.
43. Поняття, види та тривалість відпусток.
44. Правове регулювання оплати праці.
45. Матеріальна відповідальність працівників.
46. Трудова дисципліна, порядок застосування заохочень і стягнень.
47. Особливості правового регулювання праці жінок.
48. Особливості правового регулювання праці молоді.
49. Розгляд трудових спорів комісією по трудових спорах.
50. Розгляд трудових спорів судами.
51. Забезпечення зайнятості вивільнюваних працівників. Переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності або штату працюючих.
52. Поняття кримінального права. Предмет і метод правового регулювання. Дія кримінального закону в часі і просторі.
53. Поняття, ознаки і елементи злочину.
54. Форми вини в кримінальному праві. Види умислу і необережності.
55. Обставини, що виключають злочинну діяльність. Необхідна оборона, крайня необхідність.
56. Поняття і види стадій вчинення навмисного злочину.
57. Поняття і форми співучасті. Види співучасників.
58. Обставини, що пом'якшують та обтяжують відповідальність за вчинення злочину.

59. Поняття і мета покарань. Система і види покарань за кримінальним законодавством.
60. Сімейне право. Загальні положення про шлюб і сім'ю.
61. Порядок укладання шлюбу.
62. Порядок розірвання шлюбу.
63. Права і обов'язки подружжя дітей та інших членів сім'ї.
64. Позбавлення батьківських прав.
65. Шлюбний договір.
66. Аліментні обов'язки батьків і дітей.
67. Усиновлення (удочеріння).
68. Опіка і піклування.
69. Загальна характеристика земельного права. Земельний кодекс України.
70. Види земель та їх правовий режим.
71. Набуття права на землю громадянами та юридичними особами.
72. Форми власності на землю. Право користування землею.
73. Оренда землі.
74. Охорона земель.
75. Вирішення земельних спорів.
76. Житлове право України: загальна характеристика. Житловий кодекс України.
77. Право громадян на житло і форми його реалізації.
78. Приватизація державного житлового фонду.

VI. Короткий словник юридичних термінів

Держава – це політико-територіальна організація соціально-неоднорідного суспільства, яка має спеціальний апарат управління і примусу, надає своїм рішенням загальнообов’язкової сили і є засобом управління справами цього суспільства.

Суверенітет – це верховенство державної влади над усіма іншими владами, що існують у суспільстві, а також незалежність державної влади як всередині держави, так і за її межами.

Правова держава – це держава, в якій панує право, де діяльність держави, її органів та посадових осіб здійснюється на основі та в межах, визначених правом, де не тільки особа відповідає за свої дії перед державою, а й держава несе реальну відповідальність перед особою за свою діяльність та її наслідки.

Форма державного правління відображає, як побудовані та утворюються органи державної влади.

Монархія – це форма державного правління, при якій вища державна влада повністю або частково належить одноосібному главі держави і, як правило, передається у спадок.

Республіка - це форма державного правління, у якій вища державна влада здійснюється виборним колегіальним органом, що обирається на певний строк.

Форма державного устрою – відображає адміністративно – територіальний устрій держави, співвідношення центральних і місцевих органів державної влади.

Унітарна держава – це держава, складові якої не мають суверенітету та інших ознак державності.

Федерація – це союзна держава, яка складається з утворень (суб'єктів федерації), які мають певні ознаки державності: систему органів, законодавство, право виходу з федерації тощо.

Конфедерація – союз суверенних держав, який створюється для досягнення конкретної спільної мети.

Державний (політичний) режим – система способів та методів здійснення державної влади.

Право – це сукупність встановлених державою загальнообов'язкових норм (правил поведінки), котрі виражають волю народу держави і гарантовані державою, встановлюють загальні правила поведінки, закріплюють права та обов'язки учасників суспільних відносин.

Норма права – це загальнообов'язкове правило поведінки, яке встановлюється державою і охороняється методами державного примусу.

Гіпотеза – частина норми права, яка містить умови і обставини, за яких ця норма буде здійснюватись.

Диспозиція – частина норми, в якій міститься саме правило поведінки, права чи обов'язки суб'єктів.

Санкція – частина норми, яка містить заходи державного примусу, що застосовуються у випадку порушення диспозиції.

Джерела права – це офіційно-документальні форми відображення і закріплення норм права, які виходять від держави і яким держава надає загальнообов'язкового юридичного значення.

Правовий звичай – історично складені звичаї та традиції, яким держава надала загальнообов'язкового значення і дотримання якого гарантувала державним примусом (стародавні, середньовічні, релігійно – традиційні правові системи).

Правовий прецедент – судове чи адміністративне рішення по конкретній юридичній справі, якому держава надала загальнообов'язкового юридичного значення і таке рішення є зразком для вирішення аналогічних справ (англо-саксонська правова система).

Нормативно-правовий акт – офіційний документ компетентних органів держави, який складається з юридичних норм, виходить від строго певних правотворчих органів, має встановлену форму, реквізити, порядок вступу в силу і сферу дії.

Закон – це нормативно-правовий акт вищого представницького органу державної влади (Верховної Ради) або безпосередньо самого народу (референдум), що встановлює основні, первинні юридичні норми, має вищу юридичну силу і приймається з дотриманням особливої законодавчої процедури.

Підзаконний акт – нормативно-правовий акт органів державної влади і управління, який приймається на основі закону, для його виконання, повинен відповідати вимогам закону і не може йому суперечити.

Система права – це структура права, створена зв'язком норм, інститутів, галузей, розділів, що забезпечує цілісність і регулятивні властивості права.

Галузь права – це сукупність правових норм, які регулюють певну сферу суспільних відносин.

Інститут права – це частина галузі права, що складається з норм, які регулюють певний вид однорідних суспільних відносин.

Предмет правового регулювання – це суспільні відносини, що регулюються правом.

Метод правового регулювання – це сукупність прийомів і способів регулювання людської діяльності.

Імперативний (владний) метод – передбачає правове положення суб'єктів, побудоване на субординації, підпорядкованості; точні приписи підвладному суб'єкту та штрафні каральні санкції.

Диспозитивний метод – передбачає рівноправність сторін – суб'єктів правовідносин, юридичним фактом, як правило, виступає договір, в якому суб'єкти самі встановлюють взаємні права і обов'язки, за порушення яких настають майнові поновлювальні санкції.

VII. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Основи держави і права України / За ред. М.Костицького, М.Настюка. - Львів, 1993.
2. Конституція України.
3. Декларація про державний суверенітет. 16.07.90р.
4. Акт проголошення незалежності України. 24.08.91р.
5. Основи конституційного права України. - К., 1997.
6. Правознавство. Навчальний посібник. -К., 1999.
7. Правознавство. За ред. М.Настюка. - Львів, 1995.
8. Основи держави і права України / За ред. І.Усенко. - К., 1993.
9. Основи держави і права. О.Михайленко. - Київ, 1995.
10. Правознавство. Навчальний посібник. / За ред. П. Пилипенка - Львів, 2003.
11. Закон України „Про місцеве самоврядування” від 27.05.1997 р.
12. Закон України „Про вибори Президента України” від 05.03.1999 р.
13. Закон України „Про статус народного депутата” від 22.03.2001.
14. Основи правознавства. Для студента та абітурієнта / За ред. Бармак М., Бармак О., Тернопіль, 1999.
15. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування. Муніципальне право. - К., 2000.
16. Державна служба в Україні. - К., 2002.
17. Кельман М.С., Мурашин О.Г. Загальна теорія права. - К., 2000.
18. Конституційне право України /За ред. Погорілка В.Ф. - К., 1999.
19. Конституційне право України /За ред. В.Я.Тація, В.Ф.Погорілка, Ю.М.Тодики. - К., 1999.
20. Закон України „Про місцеве самоврядування” від 27.05.1997 р.
21. Закон України „Про вибори Президента України” від 05.03.1999 р.
22. Колпаков В.К. Адміністративне право України. - К., 1999.
23. Коваль Л. Адміністративне право. - К., 1994.
24. Кодекс про адміністративні правопорушення.
25. Адміністративне право / За ред. Битяк Ю.П. - Х., 2000.
26. Бандурка О.М., Тищенко М.М., Адміністративний процес. Підручник. - К., 2001.
27. Васильев А.С. Административное право Украины. - Х., 2001.
28. Голосніченко І.П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття). -К., 1998.

29. Забарний Г.Г. Калюжний Р.А. Терещук О.В., Шкарупа В.К. Адміністративне право України. - К., 2001.
30. Гончарук С.Т. Суб'єкти адміністративного права України. Навчальний посібник. - К., 1998.
31. Цивільний Кодекс України (набрав чинності з 01.01.2004 року)
32. Цивільний процесуальний кодекс України
33. Закон України "Про власність" від 07.02.1991р. зі змінами і доповненнями.
34. Емельянов В.П. Гражданское право Украины. Практическое пособие. Изд. 4-е, - Х., 2000.
35. Шевченко Я.М. Цивільне право України. Академічний курс. - К., 2004.
36. Заїка Ю.О., Співак В.М. Право власності і спадкове право: Навч. посіб. - К., 2000.
37. Зобов'язальне право. Теорія і практика. Навчальний посібник За ред. О.В. Дзери. - К., 1998.
38. Бойко М.Д., Співак В.М., Хазін М.А. Цивільно-правові документи. - К., 1996.
39. Прокопенко В.І. Трудове право України: Підручник. - Х., 2000.
40. Пилипенко П.Д. Трудове право України. Академічний курс. - К., 2004.
41. Кодекс законів про працю України.
42. Закон України "Про охорону праці" від 14.10.1992р. зі змінами та доповненнями.
43. Закон України "Про оплату праці" від 24.03.1995р. зі змінами та доповненнями.
44. Закон України "Про відпустки" від 15.11.96 р. зі змінами та доповненнями.
45. Закон України "Про зайнятість населення" від 1.03.1991р. зі змінами та доповненнями.
46. Бущенко П.А. Петухова І.А. Трудове право України. Вид 2-ге, випр. та доп. - Х., 2002.
47. Карпенко Д.О. Трудове право України. - К., 1999.
48. Практикум з трудового права України: Навч. посіб. - Х., 1999.
49. Розвиток цивільного і трудового законодавства в Україні. - Х., 1999.
50. Н.В.Чернишов, М.В.Володько, М.А.Хазін. Кримінальне право України. -К., 1995.
51. Кримінальний кодекс України.
52. Кримінально-процесуальний кодекс України.

53. Закон України „Про оперативно-розшукову діяльність” від 18.02.1992 р. зі змінами та доповненнями.
54. Брич Л.П., Навроцький В.О. Кримінальне право України: загальна частина: Підручник. - К., 2000.
55. Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник За ред. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. - К., - Х., 2001.
56. Матишевський П.С. Кримінальне право України. - К., 2001.
57. Сімейний кодекс України.
58. Рабінович П.М. Права людини і громадянина у Конституції України (до інтерпретації вихідних конституційних положень) - Х., 1997.
59. Житловий кодекс України зі змінами та доповненнями.
60. Закон „Про приватизацію державного житлового фонду” від 19.06.1992 р. зі змінами та доповненнями.
61. Земельний кодекс України.
62. Закон України „Про плату за землю” від 19.09.1996 р. зі змінами та доповненнями.
63. Закон України „Про оренду землі” від 06.10.1998 р. зі змінами та доповненнями.
64. Коваленко Г.І., Галянтч М.К. Житлове право України. - К., 2002.
65. Законодавство України про землю: Збірник нормативних актів. - К., 2001.

Навчально-методичне видання

Правознавство. Програма курсу, тематичне планування семінарських занять, методичні поради, ситуаційні завдання для студентів спеціальності 201 «Агрономія» денної форми навчання.

Комп'ютерний набір та верстка:

Редактор:

Л.Тиха

Підписано до друку _____ . Формат 60x84/16. Папір офс.
Гарн Таймс. Ум. друк. арк.27. Тираж 100 прим. Зам. 3342

Редакційно-видавничий відділ
Луцького національного технічного університету
43018 м. Луцьк, вул. Львівська, 75.
Друк - РВВ ЛНТУ